

sobni možje prav pridno to dozdej prazno ledino obdelovati začeli.

Hvale vredno je, da je ljubljanska kmetijska družba rožnika meseca lanskega leta sklenila, bolj pečati se z gozdnimi rečmi, zaradi tega pa se nadjam, da se bode tudi od te družbe to moje delo blagovoljno sprejelo, ter milostno presojevalo“.

Gospodarske novice.

Kako se dobrota pšenice iz zrnja njenega spoznava.

Časnik „Oekon. Fortschr.“ o tej zadevi zanimive reči pripoveduje, iz katerih povzamemo sledeče:

Vsak gospodar ali trgovec, ki pšenico prodaja ali kupuje, bi pač že po vnanji podobi zrna pšeničnega rad spoznal dobroto njeno. Večkrat se je tedaj že vprašalo: ali dobrota pšenice, to je, kemična sestava zrnja je v kaki zvezi z vnanjo podobo? — Na to vprašanje dozdej še nismo dobili pravega odgovora.

Zdaj pa je Wolfenstein po mnogih preiskavah iznajdel, da pšenica je bolj ali manj dobra, če ima več ali manj močca (štirke) v sebi, da pa dobrota pšenice se ne more ceniti po tem, ali je bolj ali manj težka.

Zato so Wolfensteinu veliko bolj važna vnanja znamenja, to je, oblika, barva in velikost zrna, kakor pa teža njena.

Po vseh svojih skušnjah je tedaj Wolfenstein prišel do tega:

1. Oblika (podoba) zrna je najmenitnejše znamenje dobrote pšenične, to je tega, da ima veliko močca (štirke) v sebi; zato je po njegovih skušnjah tista pšenica najboljša, ki ima jajčjo podobo, taka pšenica ima v 100 delih čez 69 delov (odstotkov) močca v sebi; — nasproti jih ima okrogla pšenica le okoli 63, in okroglo-podolgasta ima okoli 65 odstotkov.

2. Zraven podobe je barva važna; čem bolj je rumena kakor vosek, tem boljša je; — belorumeni ima le 63 do 64 odstotkov, rumeno-siva 65 do 66 odstotkov.

3. Za tem pa je debelost ali drobnost zrna važno znamenje; čem debelejša je pšenica, tem boljša je; drobna pšenica je manj vredna.

Se vé, da še več skušinj mora to znajdbo potrditi. Če pa jo potrdijo, bilo bi to veliko vredno za presojo dobrega semena in za kupčijo.

Politične stvari.

Beseda o delegacijah.

Razprave delegacij se bližajo h koncu. Tudi nam niso nikoli bile v srce vraščene. Čujmo, kaj „Reform“ o njih pravi. „V delegacijah — tako piše v 32. zvezku — se prav očitno kaže prečudno (kuriozno) bistvo dualizma. V dvorani ogerske delegacije deluja Ogerska-Avstrija, v dvorani dunajskega državnega zbora pa Avstrija-Ogerska. V uni dvorani mora državni kancelar biti ogersko-avstrijski, v tej pa avstrijsko-ogerski. Ali tudi še to dvojstvo ne zadostuje. Ogerska-Avstrija še komaj po imenu dá veljati Avstrijo. Ni ga ne enega Magjara, ki bi rekel: „jaz sem ogersk Avstrijan“, ali celó „jaz sem avstrijsk Magjar“. Avstrijski državni kancelar mora tedaj v ogerski delegaciji z dušo in telesom biti Magjar. Ta magjarska delegacija pa noče nič vedeti niti od Avstrije sploh, niti od nemštva in slovanstva; državni kancelar se tedaj mora varovati, da mu nikoli ne uide beseda, da Avstrijo v obče zastopa ali da zastopa nemške in slovanske Avstrijane. V de-

legaciji državnega zbora dunajskega je sicer Avstrija priznana, in tu se grof Beust sme obnašati kot Avstrijan; ali še ta delegacijska Avstrija ni enojna, ampak komplicirana. Nemški Avstrijanci hočejo pred vsem nemci biti, Poljaki pa hočejo biti poljski Avstrijani. Tukaj tedaj mora grof Beust ob enem biti nemško-avstrijski in poljsko-avstrijski državni kancelar, ne gledé še na druge pričujoče in nepričujoče Slované in Italijane.

Na kratko rečeno: avstrijski državni kancelar moral bi biti prav političen in národen kaméleon. Grof Beust si sicer na vse kriplje prizadeva to težavno rôlo igrati; da pa nikomur ne vstreza, to mora zdaj že vedeti sam.

Vtisek tedaj, kterelega delegacijske razprave delajo na vnanje države, mora tedaj jako neugoden biti. Škodljiv je pa še posebno zato, ker se pruskemu Bismarku s tem prav na ljubo dela. Dá! grof Bismark si lahko vesel roke mane ter pravi: „seme, ki sem ga sejal, plodno klije; ta Ogerska-Avstrija ne more obstati!“ Mi za našo stran vendar še upamo, da ta prav pruska domišlija bode na sramoti ostala; za pričujoči hip pa ima Bismark prav. Kdor delegacijske obravnave marljivo bere, prisiljen je reči: to ne more tako obstati; te razprave peljejo v razpad.

Mi tedaj pravimo: Obojne delegacije ste nasprotovale državnemu kancelarju tako, kakor da bi bile hotele dokazati, da Avstrija ne more se vzdržati. Če Magjari le samo sebe vidijo in jim ni mar za skupno avstrijsko politiko, pa tudi za narodne pravice vseh družih narodov ne, tedaj delajo na to, da Avstrija ne bi obstala. Če Poljaki le Magjarom hočejo vse privoščiti, kar so zgrabili in še več, poleg tega pa jim ni mar za avstrijske Nemce in druge Slované, tedaj tudi oni delajo tako, da Avstrija ne bi obstala. Če naposled nemški Avstrijanci le samo priznavajo samostojnost Magjarov in bi le samo Poljakom še kaj privoščili, vse druge narode pa si hočejo podvreči in trdovratno svojo trobijo: „da Avstrija je nemška dežela in mora kot taka tudi zoper voljo nenemških narodov z Nemčijo v zvezo priti“, tedaj tudi nemški Avstrijanci delajo na to, da Avstrija ne bi obstala.

Z veliko žalostjo moramo tedaj gledati nesrečno neumnost, nesvobodno, nepravično in silno oholost, da dva naroda, ki sama po sebi, pa tudi skupaj šteta sta le manjšina avstrijske države, se tako obnašata, kakor da bi v Avstriji le za to šlo, da bi Nemeč in Magjar bila gospoda, vsi drugi narodi pa, ki so večina Avstrije, bi morali zadovoljni biti z drobtinami, ki padajo z mize unih dveh narodov. To ne more biti; iz sedanjega političnega kaosa se mora roditi red, pravica, sprava vseh narodov, in to se lahko zgodi v federalizmu, ki je izveličavna sveta alijancija narodov avstrijskih!“

Národne stvari.

Kaj je slovenskim županom potreba.

Iz Dolenskega. M. J.

Ni ga menda človeka na zemlji, da ne bi potreboval nauka, in to tem več, čem več ima gospodarskih opravkov oskrbovati. Toraj ne bilo bi od več, ampak živa potreba je, da bi se osnoval „županijsk časnik“ v slovenskem jeziku, kateri bi županom vse pravil, česar jim je vedeti potreba. Res je, da taka knjižica je že zagledala beli dan; al ona ne zadostuje sedanjemu času in opravljanju županijskim. Nekteri bi morebiti še dobro županoval, pa kako, ker poduka ima premalo, zato pa tudi ni trdnega značaja, da ga vsak vetriček, če le enmalo „od zgoraj“ zapiha, lahko zmaja. Spet drugi se

rad le po nemško „unterholta“, po slovensko ga je sram, — se ve, da „purgelmajster“ biti je vse kaj drugega ko župan! Toraj slovenski župani! veste kaj vam povem, ne sramujte se svojega domačega jezika, ki je častitljiv brat drugih slovanskih jezikov, ki jih govori največi del svetá; zedinite se, in pišite vsi po slovensko, nemške spise pa bacnite na stran, da se vam v kancelijah ne bo móglo reči: kaj, samo za enega ali dva bomo po slovensko pisali? Kaj bomo imeli §. 19. res samo na papirji? Ne bodite, kakor je bil tisti leni hlapec, ki mu je bil Bog talent dal, pa ga je v zemljo zakopal, ampak delajmo ž njim vsak po svoji moči, da pridobičkamo zraven še drugega. — Ne morem si pa kaj, da ne bi tudi tistih gospodov enmalo okregal, ki se štejejo za Slovence, a vendar tako radi in brez potrebe kramljajo nemško.

Dostavek vredništva. Vse od konca do kraja, česar potrebuje župan za opravilstva svoja, je že natisnjeno v slovenskem jeziku, a to ne v majhni knjižici, ampak v jako obširni. Prva knjižica obsega občinsko postavo in jo razlaga obširno in prav po domače, z vsemi potrebnimi prilogami; veljá 30 krajc. Zraven te so natisnjene najpotrebniše bukve, ktere mora imeti županstvo, namreč: 1) Postava, kako je poljá varovati. 2) Poselski red. 3) Obrtnijska postava. 4) Gasilni red. 5) Domovinska postava. 6) Postava, s kakimi stroški je zidati in trditi cerkve in farovže. 7) Postava za skladne ceste. 8) Postava, ki uči, v katero vrsto se ima ktera cesta šteti. 9) Gozdna postava. 10) Trgovska postava. 11) Postava za kóšarje, to je za kramarijo po hišah raznašano. 12) Kazenski zakon. 13) Red kazenske pravde. 14) Deželni red in volilni red deželnega zbora. 15) Postava za ogledovanje mesá in klavne živine. 16) Postava o pravici združevati se (napravljati društva). 17) Postava o pravici napravljati shode. — Knjiga, ki obsega teh 17 postav v lahko razumljivi slovenski besedi, šteje 40 pól in veljá le 1 gold. — Dalje se natisnjeni dobé sledeči formulari za spise županijske: Imenik občanov. — Volilni list. — Glasovalni list. — Nasprotni list. — Županijski zapisnik. — Vročilna knjiga. — Dnevnik o rečéh, ki gredó na pošto. — Dnevnik o rečéh, ki so prišle s pošte. — Poziv. — Zapisnik o dovolitvi godbe. — Dovolitve godbe s plesom. — Zapisnik o ženitovanjskih zglasilih. — Ženitovanjsko zglasilo. — Domovinski list. — Zapisnik o domovinskih listih. — Poravnavalni zapisnik. — Poziv k poravnavam. — Blagajničen dnevnik. — Okrožnica osobam, skrbečim za javni red. — Terjalnica. — Davčna knjižica. — Jetniški zapisnik. — Oznanilo, po katerem se odborniki sklicujejo k sejam. — Čisti list (blanket) za prevdarek občinskih stroškov. — Razdelni imenik. — Izkazek, koliko je še terjati na občinskih prikladih. — Razglas dražbe. — Občinskemu služabniku naročilo, naj gré rubit. — Poročilo o dražbi. — Zapisnik kaznovancev zarad gozdnega prestopka. — Kaznovalna zapisnica v političnih prestopih. — List za inventar. — List za letni račun. — Poselske bukvice. — Bukvice rokodelskih pomagačev. — Bukvice za kóšarje ali kramarje, ki po hišah raznašajo kramo. — Spričala, da ne morejo za svojo bolezen stroškov plačati tisti ubožci, kteri so bili v bólnici. — Dopisi o zneskih, kteri se plačajo oskrbnístvu farne ubožne blagajnice.

Vse to se dobí v Egerčini tiskarnici v Ljubljani na prodaj. Če ima župan vse to v svoji pisarnici, česar mu ni treba kupiti za svoj denar, ampak z denarjem občinskim, oskrbljen je z vsem, česar potrebuje v vseh zadevah županijskih, in kar mu noben časnik dati ne more, ker časniki ne ponatiskujejo starejih postav. Ako župan poleg tega še ima „Novice“, ki vsako novo postavo ali celo razglasijo ali v posnetku, in še kak

drug slovensk časnik, oskrbljen je popolnoma z vsem česar potrebuje župan.

Na pričujoči Vaš dopis „Novicam“, ki se pritoži, da župani nimajo potrebnih pripomočkov, pa smo dali v tiskarnici Egerčini poprašati: koliko županov si je gori naštete knjige kupilo? in žalibog! izvedeli smo, da komaj 20 — čujte 20! — in vendar samo na Kranjskem je čez 300 županij. Ni tedaj o tem napake, da ne bi imeli, česar potrebujemo; imamo, imamo že — al poiskati si je treba in poslužiti si tega.

Najimenitniša slovenska národna pesem mitičnega zadržaja.

Spisal Davorin Trstenjak.

Slovenskih národnih pesem, v kterih bi pozvanjali mitični spomini, imamo malo, temveč pa národnih pripovedek, — ali kedaj bodemo našli na slovenskem Štírskem, Koroškem in Kranjskem možá, ki bi ta zaklad tako srečno vzdignil, kakor ga je naš slavni M. Valjavec na Medjimurskem in Hrvaškem?! V národnih pesmah „o Trdoglavu, sv. Jurju rešečem sv. Marjeto“, še so se ohranili mitični življi, in poskusil sem jih že razložiti, vendar najimenitniša je, ki se je našla v zapuščini prezgoda umrlega preslavnega pesnika jugoslovanskega Stanko Vraza, ktero je g. Kočevár v „Glasniku“ (XI. 201. 2.) razglasil. Hočemo, kolikor nam prostor tega lista dopušča, to prevažno pesem komentovati od strofe do strofe.

Oj svetel, svetel grad stoji,
Pred gradam so lipe tri,
Pred gradam so lipe tri,
Pod lipam zbor čestit sedi:
V sredi svetli gospodar,
V sredi svetli gospodar!
Rožic zvit prime v roke,
In piska, — tresejo se gore.

Pod svitlim gradom se ima razumeti — visoko svitlo nebo, nebeški grad; — vsi miti arjanskega plemena so si visoko svetlo nebo mislili kot grad — ali kot zlato goro, kot stekleno goro, na kateri stoji svitli grad. Lipa je simbol drevesa sveta z onim pomenom, ki ga ima Ačváttha (sveto figovo drevo) pri Indih, in jesen pri germanskih Škandinavih. Svitli gospodar je vladalec nebeškega sveta bodi-si: Dažbog, Svarog ali Perun. Čestiti zbor so bogovi nebesnih prikazen — svitlobe, vedrine, mirnih in gromonosnih oblakov; ta stoluje nad deveto deželo v znamenje, da so si starodavni Slaveni devet nebeških prostorov mislili. Ta svitli gospodar zapiska v zvit rožič. Rog ni samo v starih milih simbol obilnosti, temoč tudi glasilo groma, zato ga najdemo pri grškem Zeusu in germanskem Tôru. V naši pesmi poznamenuje grom, ker po gromu „tresejo se gore“, toraj je svetli gospodar vladalec nad gromom in bliskom.

Prvič zapiska, zaroži
Prv' služabnik tu stoji.
Kaj se, kaj se po svet godí?
Povej nam zdaj služabnik ti!
„Jez pridem iz prve dežele,
V nji vesel' dobri ludje
V celem svetam v mir' živé.“

Prva dežela je tedaj nebeški prostor od zemlje do oblakov, v tem ni boja nebeških elementov, nego mirno vladanje vozduha.

Drugič piska, zaroži
Drug služabnik tu stoji.
Kaj se, kaj se po svet' godí?
Nam razloži sluga ti!